

Odměna advokáta

Soud přizná odměnu pouze za účelné úkony právní služby, tj. pokud byly potřebné k účelnému uplatnění nebo bránění práva v konkrétně projednávaném případě. Kritérium účelnosti je třeba aplikovat i s ohledem na obecně platnou zásadu přiměřenosti a zákazu zneužití práv (§ 2 o. s. ř.). Ač je požadavek účelnosti výslovně upraven v § 142 odst. 1 o. s. ř. pro účely náhrady nákladů řízení mezi účastníky, uplatní se i při rozhodování o odměně ustanoveného zástupce, neboť není žádný rozumný důvod, aby neúčelné úkony byly, ať již z prostředků státu anebo účastníků, advokátu hrazeny. Úvahu odvolacího soudu o tom, které úkony právní služby byly či nebyly účelné, pak dovolací soud může přezkoumat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1748/2015, ze dne 29.7.2015).

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) J. B. a b) J. B., zastoupených Mgr. T.P., advokátem se sídlem H.K., proti žalovaným 1) Ing. V. P. a 2) V. P., zastoupených Mgr. P.S., advokátem se sídlem H.K., o náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 9 C 1/2006, o dovolání bývalého zástupce žalobců JUDr. P.M., proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. 8. 2014, č.j. 20 Co 302/2014-658, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Hradci Králové usnesením ze dne 29. 12. 2013, č.j. 9 C 1/2006-606, ve znění opravného usnesení ze dne 20. 3. 2014, č.j. 9 C 1/2006-623, zprostil advokáta Mgr. P.M., zastupování žalobců a za jejich zastupování mu přiznal odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 1.432.785,20 Kč, z čehož po odečtení již vyplacené zálohy zbývá k reálné úhradě částka 832.785,20 Kč.

K odvolání žalovaného 2) Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 5. 8. 2014, č.j. 20 Co 302/2014-658, změnil výrok soudu prvního stupně o přiznané odměně a náhradě hotových výdajů tak, že ustanovenému zástupci přiznal za zastupování obou žalobců částku ve výši 1.002.751,- Kč, po odečtení zálohy tedy k proplacení částku 402.751,- Kč. Soud dospěl k závěru, že žalovaný je oprávněnou osobou k podání odvolání, jelikož usnesení o odměně ustanoveného zástupce se jej zprostředkovaně a nepřímě dotýká s ohledem na jeho případnou povinnost hradit náklady řízení státu. Odkázal na obdobnou situaci v případě rozhodování o znalečném. Částku přiznanou soudem prvního stupně snížil, neboť z důvodu neúčelnosti některých účtovaných úkonů právní služby - písemných vyjádření ve věci a dalších porad zástupce s žalobci - nepřiznal zástupci za tyto úkony odměnu. Za účast u třech jednání pak přiznal zástupci pouze částku ve výši poloviny odměny podle § 14 odst. 2 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., advokátního tarifu (dále též jen „AT“), neboť jednání byla odročena v podstatě bez jednání ve věci samé.

Usnesení odvolacího soudu napadl advokát JUDr. P.M., dovoláním z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Přípustnost dovolání dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř. Namítá, že žalovaný 2) nebyl subjektivně legitimován k podání odvolání, jelikož mu odvoláním napadeným rozhodnutím nebyla způsobena žádná újma. Odvolací soud posoudil uvedenou otázku v rozporu s konstantní judikaturou a navíc porušil zásadu předvídatelnosti, když se odchytil od svého předchozího názoru o subjektivní nepřipustnosti odvolání žalovaného 2) proti usnesení o přiznání zálohy ustanovenému zástupci. Dále se dovolatel zabývá povahou odměny ustanoveného advokáta a uzavírá, že se zásadně odlišuje od

náhrady nákladů řízení a znalečného. Úkony právní služby ustanoveného advokáta tedy nemohou být posuzovány skrze kritérium účelnosti. Nesouhlasí s nepřiznáním, respektive krácením, odměny za úkony právní služby a má za to, že dovolací soud v této souvislosti dosud neřešil otázku parametrů podání ve věci samé, za které náleží odměna v plné výši, dále otázku, za jaké porady přesahující jednu hodinu náleží advokátovi odměna a za jaké již nikoli, ani otázku výkladu § 14 odst. 2 AT. Navrhuje změnu napadeného usnesení tak, že se odvolání odmítá, případně zrušení napadeného usnesení.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení se podává z čl. II bodů 1 a 7 zákona č. [404/2012](#) Sb. a čl. II bodu 2 zákona č. [293/2013](#) Sb. Nejvyšší soud tedy o dovolání rozhodl podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (dále opět jen „o. s. ř.“).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – zástupcem žalobců, který je účastníkem té části řízení, v níž je rozhodováno o jeho odměně a náhradě hotových výdajů (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky procesního práva, jež nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud výslovně řešena, a to otázky, zda účastníci řízení jsou oprávněni podat odvolání proti usnesení soudu o přiznání odměny a hotových výdajů ustanovenému zástupci z řad advokátů.

Nejvyšší soud napadené usnesení přezkoumal z hlediska uplatněného dovolacího důvodu (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.).

Podle § 140 odst. 1 o. s. ř. byl-li ustanoven účastníku zástupcem nebo opatrovníkem advokát, platí jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, stát; při určení náhrady hotových výdajů a odměny za zastupování se postupuje podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (tj. podle advokátního tarifu) a náhradu za daň z přidané hodnoty soud určí z odměny za zastupování a z náhrady hotových výdajů podle sazby daně z přidané hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem (tj. zákonem č. [235/2004](#) Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů).

Podle § 148 odst. 1 o. s. ř. stát má podle výsledků řízení proti účastníkům právo na náhradu nákladů řízení, které platil, pokud u nich nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků.

Podle § 149 odst. 2 o. s. ř. zastupoval-li ustanovený advokát účastníka, jemuž byla přisouzena náhrada nákladů řízení, je ten, jemuž byla uložena náhrada těchto nákladů, povinen zaplatit státu náhradu hotových výdajů advokáta a odměnu za zastupování.

Podle § 201 o. s. ř. může účastník napadnout rozhodnutí okresního soudu nebo rozhodnutí krajského soudu vydané v řízení v prvním stupni odvoláním, pokud to zákon nevylučuje.

O odměně a náhradě hotových výdajů (dále též jen „odměna“) ustanoveného advokáta rozhoduje soud usnesením, proti kterému je odvolání přípustné (§ 202 odst. 1 o. s. ř. a contrario). Podle ustanovení § 137 odst. 2 o. s. ř. je odměna za zastupování jedním z nákladů řízení. O odměně se rozhoduje v souvislosti s konkrétním řízením a svou povahou se jedná o rozhodnutí o nákladech řízení (k tomu srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 787/08). V tomto směru není určující judikatura zmiňovaná dovolatelem, zabývající se specifickou povahou odměny advokáta, neboť řešila odlišnou právní otázku, jaký podzákoný právní předpis je třeba aplikovat na vztah mezi státem a advokátem. Ostatně i v dovolatelem odkazovaných rozhodnutích je

odměna advokáta považována za jeden z druhů nákladů řízení (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 763/05). Na uvedeném nic nemění ani okolnost, že stát vystupuje vůči ustanovenému advokátu jako klient, jenž mu ukládá povinnost poskytnout nemajetnému účastníku právní službu, za níž má advokát právo na adekvátní odměnu. Nelze pominout, že odměna ustanoveného advokáta vzniká právě jako náklad konkrétního řízení v souvislosti se zajištěním práva na spravedlivý proces.

Jestliže je rozhodnutí o odměně rozhodnutím o nákladech řízení, pak se dotýká práv všech účastníků řízení, kteří jsou potenciálně povinni nahradit náklady řízení spočívající v odměně advokáta placené státem (§ 149 odst. 2 o. s. ř.). Právě odvolání proti tomuto rozhodnutí jim slouží k účinné ochraně jejich práv. Proti následnému rozhodnutí soudu o povinnosti účastníka nahradit náklady placené státem podle § 148 odst. 1 a § 149 odst. 2 o. s. ř. sice může účastník podat odvolání, nicméně soud již nemůže přezkoumávat výši odměny ustanoveného advokáta (stejně jako výši znalečného) přiznanou pravomocným rozhodnutím. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení placených státem totiž soud zvažuje pouze hledisko výsledku řízení, tj. podle výsledku řízení posoudí, který z účastníků a v jakém rozsahu je povinen hradit náklady řízení, a zároveň zvažuje, zda u něj nejsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků či důvody zvláštního zřetele hodné ve smyslu § 150 o. s. ř. Nemůže ale již přezkoumávat samotnou výši nákladů, a to ať už z hlediska účelnosti vynaložených nákladů či z jiných hledisek (k nemožnosti přezkumu účelnosti nákladů placených státem srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 26. 9. 1979, sp. zn. 1 Cz 115/79, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2467/2013, publikované pod C 13767 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu). Z uvedeného důvodu je odvolání proti usnesení o odměně ustanoveného advokáta jediným procesním prostředkem, kterým se účastník může účinně bránit proti nesprávně určené výši nákladů řízení spočívajících v odměně a náhradě nákladů ustanoveného zástupce, jež může být posléze uznán povinným nahradit státu.

Odvolací soud pak správně poukázal na subjektivní přípustnost odvolání účastníků proti usnesení o znalečném. Rozhodování o znalečném je z pohledu nákladů konkrétního řízení a jejich placení státem a následné eventuální úhrady účastníky vskutku obdobné jako rozhodování o odměně ustanoveného advokáta. Jestliže odvolání proti usnesení o znalečném je subjektivně oprávněn podat také účastník řízení (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 962), není rozumného důvodu, proč by tomu tak nemělo být i v případě rozhodnutí o odměně ustanoveného advokáta.

Odvolání proti usnesení soudu o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného advokáta je tedy oprávněn podat jak sám ustanovený advokát, jenž je osobou, o jejichž právech bylo předmětným usnesením rozhodováno, tak účastníci (vedlejší účastníci) řízení, kteří jsou potenciálně povinni nahradit náklady řízení spočívající v odměně advokáta placené státem.

Odvolací soud tedy správně posoudil odvolání žalovaného 2) jako podané oprávněnou osobou.

Nesprávný je pak názor dovolatele, že odměnu ustanoveného advokáta nelze poměřovat kritériem účelnosti. Naopak soud přiznává odměnu pouze za účelné úkony právní služby, tj. pokud byly potřebné k účelnému uplatnění nebo bránění práva v konkrétně projednávaném případě. Kritérium účelnosti je třeba aplikovat i s ohledem na obecně platnou zásadu přiměřenosti a zákazu zneužití práv (§ 2 o. s. ř.). Ač je požadavek účelnosti výslovně upraven v § 142 odst. 1 o. s. ř. pro účely náhrady nákladů řízení mezi účastníky, uplatní se i při rozhodování o odměně ustanoveného zástupce, neboť není žádný rozumný důvod, aby neúčelné úkony byly, ať již z prostředků státu anebo účastníků, advokátu hrazeny (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1610/2014). Ústavní soud opakovaně aproboval možnost obecných soudů přezkoumávat účelnost vynaložených nákladů ustanovených zástupců (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2007, sp. zn. II. ÚS 782/07, ze dne 25. 3. 2010, sp. zn. II. ÚS 2336/09, ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 1766/13, nebo ze dne 31. 3.

2015, sp. zn. IV. ÚS 360/15). Odepření (části) advokátem vyúčtované odměny však musí být rádně (racionálně a přesvědčivě) zdůvodněno.

Úvahu odvolacího soudu o tom, které úkony právní služby byly či nebyly účelné, pak dovolací soud může přezkoumat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (k aplikaci právních norem s relativně neurčitou hypotézou srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1618/2007, ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4059/2007, nebo ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2075/2012). Účelnost toho kterého úkonu právní služby je přitom posuzována podle konkrétních okolností každého případu. Nelze tudíž již s ohledem na vymezení institutu dovolání jako mimořádného opravného prostředku a posláním Nejvyššího soudu, smyslem jehož činnosti je sjednocovat aplikaci práva nižšími soudy, očekávat, že Nejvyšší soud bude ve třetí instanci přezkoumávat účelnost každého jednotlivého úkonu právní služby vyúčtovaného ustanoveným zástupcem, pokud údajná neúčelnost není dovozena na základě argumentů, které zjevně postrádají racionální základ (srov. již citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1610/2014).

Ve světle výše uvedeného proto dovolací námitky zpochybňující posouzení jednotlivých úkonů právní služby (písemná podání ve věci samé a porady s žalobci) z hlediska jejich účelnosti nemohou v daném případě založit přípustnost dovolání.

Důvodná není ani námitka nesprávné aplikace § 14 odst. 2 AT. Uvedené ustanovení, které přiznává advokátu náhradu za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby ve výši jedné poloviny mimosmluvní odměny za účast při jednání, které bylo odročeno bez projednání věci, je třeba vykládat v souvislosti s občanským soudním řízením tak, že se aplikuje v případech, ve kterých došlo v rámci civilního řízení k odročení jednání bez projednání věci samé – předmětu řízení. Z obsahu spisu se podává, že bez jednání ve věci samé bylo jednání dne 8. 1. 2008 odročeno za účelem rozhodnutí o žádosti žalovaného 1) o osvobození od soudních poplatků, jednání dne 19. 8. 2009 bylo odročeno za účelem vyčkání rozhodnutí odvolacího soudu o námitce podjatosti vznesené žalovaným 1) a jednání dne 10. 1. 2012 bylo odročeno především za účelem opětovného předvolání žalovaného 1). V žádném z uvedených případů nebylo jednáno ve věci samé. Pokud odvolací soud aplikoval ustanovení § 14 odst. 2 AT na uvedené případy, je jeho právní posouzení správné.

Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlíží též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Dovolací soud však existenci vad řízení neshledal. Jestliže dovolatel namítá nepředvídatelnost a překvapivost rozhodnutí, nelze mu přisvědčit. O nepředvídatelné rozhodnutí se jedná tehdy, pokud soud rozhodne způsobem, který účastníci řízení nemohli s ohledem na dosavadní průběh řízení očekávat, v důsledku čehož neměli ani možnost se k názoru soudu vyjádřit a tento názor tím zvrátit. O takové rozhodnutí se však v nyní posuzovaném případě zjevně nejedná. Dovolateli totiž bylo rádně zasláno odvolání žalovaného 2) a byla mu poskytnuta možnost se vyjádřit k odvolacím námitkám a pokusit se přesvědčit tak odvolací soud o jejich nedůvodnosti, což dovolatel také učinil. Nemůže se pak jednat ve vztahu k dovolateli o překvapivé rozhodnutí, jestliže odvolací soud částečně vyhověl uplatněným námitkám i přes v řízení vyjádřený odlišný právní názor dovolatele. Taktéž neobstojí argument překvapivosti ve vztahu k předchozímu rozhodnutí odvolacího soudu o přiznání zálohy ustanovenému advokátu. Je očividné, že rozhodnutí o záloze ustanoveného advokáta a rozhodnutí o jeho konečné odměně jsou podstatně odlišnými rozhodnutími a v žádném případě je nelze považovat za rozhodnutí „ve skutkově totožných věcech“, jak činí dovolatel. Překvapivost rozhodnutí odvolacího soudu nelze tedy shledávat ani v tomto směru.

Jelikož uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení nebyl naplněn, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. jako nedůvodné zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)